

Husmændene, og ganske særlig vil jeg anbefale dette Spørgsmaal til Overvejelse. Saa er der fremkommet et andet Ønske fra Husmændene, nemlig, at den Rente, der bliver tilbage fra det, jeg kalder første Prioritet, skal blive til en Jordskat. Jeg ved ikke, om det, naar vi føje Skat til, er Meningen, at Staten skulde tjene en lille Provision paa disse Obligationer. Jeg vilde ikke anse dette for urimeligt, hvis Staten laaner Penge ud til disse Ejendomme til en saadan Rente, at det er en Fordel for dem, der faa dem.

Saa er der, som bekendt, Spørgsmaalet om Ekspropriationsretten, som man ønsker indført. Det er temmelig sikkert et overordentlig vanskeligt Spørgsmaal. Jeg sætter Pris paa at notere, at det ærede Medlem fra Skanderborg (H. Rasmussen) som Ordfører for sit Parti udtalte, at det ikke var Ekspropriation af veldrevne, mindre Brug, man tænkte paa; jeg tror ogsaa, det vilde være uhyre vanskeligt at komme ind paa Ekspropriation af den private Jord. Derimod vilde jeg sætte overmaade megen Pris paa, om den højtærede Landbrugsminister maatte forfølge videre den Tanke, han fremsatte i Gaar, om at faa nedsat en Kommission for at faa undersøgt Forholdet med Hensyn til Len og Stamhuse. Jeg finder, der i høj Grad er Anledning til at takke den højtærede Minister for det delvise Tilsagn — man kan maaske ikke paa nærværende Tidspunkt forlange, at han skulde udtrykke sig med stor Sikkerhed herom, men jeg vil takke for det delvise Tilsagn om at tage denne Sag op, som jo staar i Forbindelse med en Løfteparagraf i Grundloven. Jeg tror imidlertid, at man dog skal være noget forsigtig med at overvurdere Betydningen af disse Len og Stamhuse i denne Forbindelse; jeg tror ikke, det vil blive alle dem, der ønske Jord til Statshuse, der ønske at flytte netop hen paa det Sted, hvor den Jord ligger. Men jeg tænker, at selv om man — og deri er jeg enig med Landbrugsministeren — ikke i Øjeblikket føler Savnet af en Ekspropriationslov, saa ved man ikke, naar det Tidspunkt kan indtræde, og jeg anser det ikke for gørligt i en Haandevending gennem en Kommission at faa ordnet en saadan Sag.

Fra Husmændenes Side har ogsaa været fremført Spørgsmaalet om offentligt Fæste. Det er for saa vidt ogsaa en ny Tanke, hvis den skal optages som et positivt Forslag. Jeg finder ikke Tanken hverken overdrevent radikal eller saa usund, at man behøver at tage Afstand fra den.

Det er vistnok rigtigt, hvad den højtærede Landbrugsminister sagde, at man ikke skulde overveje hverken dette eller Ekspropriationsspørgsmaalet paa en saadan Maade, at det ventedes ført ind i Loven, men hvis den højtærede Minister maatte finde Anledning til at lade, jeg tror, jeg vil sige en særlig Kommission overveje Fæstespørgsmaalet, anser jeg det nok for muligt, at der kunde komme noget ud deraf. Naar jeg anser det for muligt, er det ikke, fordi jeg tror, at det gamle Fæstevæsen har Interesse. Men da vi i sin Tid begyndte at rejse Andelsspørgsmaalet, ved sikkert en hel Del af Tingets Medlemmer, at Folk sagde: Fællesskabet have vi haft nok af, det skulle vi ikke have mere af. Nu er det ganske vist saa, at Formen for dette „Fællesskab“, som man med Rette kan kalde Andelsselskaberne, er en ganske anden Ting end det gamle Jordfællesskab, men det er ikke udelukket, at noget lignende kunde blive Tilfældet her, og derfor vil jeg gerne anbefale, at man overvejer Spørgsmaalet. Den højtærede Landbrugsminister har Ret i, at der er ingen, der har vist Formen, ingen har sagt, hvordan det skal være. Afdøde Vilhelm Lassen har ganske vist skrevet en Bog om offentligt Fæste, men den er ikke i den Grad detailleret, at man kan sige, at man har faaet en Form for Forslagets Gennemførelse derigennem. I denne Pjece af Vilhelm Lassen er der et Forhold, som jeg vil gøre opmærksom paa. Jeg har lagt Mærke til, at man fra enkelte Sider mener, der skulde være den Vanskelighed her, at der vilde blive stillet større Krav til Statskassen end gennem den Ordning, der er foreslaaet i det foreliggende Forslag. Men med Hensyn til Statens pekuniære Byrder vil der i Henhold til, hvad afdøde Vilhelm Lassen udtrykker i denne Bog, blive forlangt omtrentlig lige saa meget i Indfæstning af Fæstetagerne, som der er foreslaaet, at der skal forrentes her i Lovforslaget, saa i den Henseende vil der ikke være noget til Hinder for at tage Tanken op, og jeg vil gerne sige om dette Spørgsmaal: Lad os i god Overensstemmelse med, hvad der saa tidt var Tilfældet med Vilhelm Lassen, der ikke var bange for at tage nye Tanker op og prøve dem, selv om de ikke var autoriserede, ogsaa prøve at gøre det her og se, hvad vi kunne faa ud af denne Sag.

Det sidste Punkt, Husmændene opstille, er, at §§ 14—15 i den gamle Lov skulle sættes ud af Kraft. Det er et Forhold, som det ærede Medlem fra Otterup